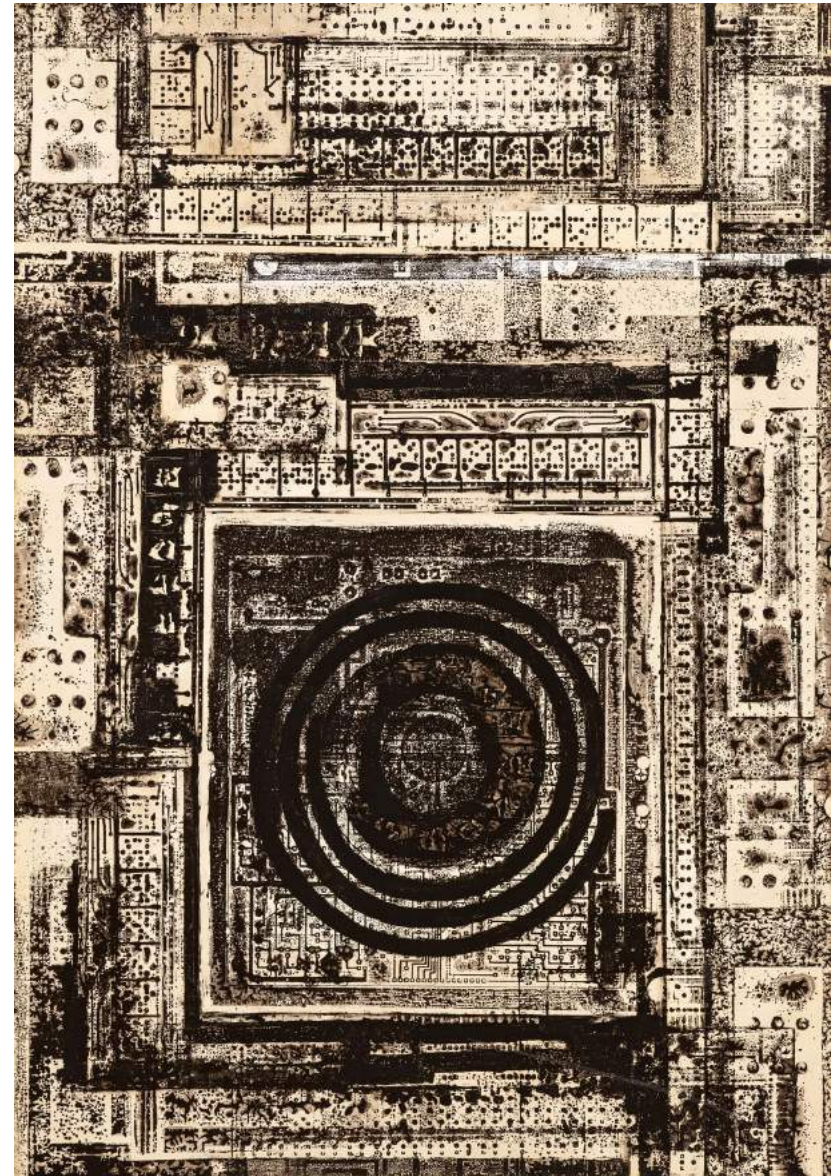

Labirintus

Ország Lili kiállítás a
KisCELLI Múzeum
templomterében

Tudományos Diákköri Konferencia szekció-kíráás
BME Építészmérnöki Kar
Középülettervezési Tanszék
Építészet és emlékezet Stúdió
TDK 2023

körép
BME
KÖZÉPÜLTERVEZÉSI
TANSZÉK

BTM
KISCELLI
MÚZEUM

BEVEZETŐ

"Minden nagy festő nagy gondolkodó is, csupán nem törekszik tézisekre és definíciókra. Valamit nagyon tud, nagyon megért és világosan ki is mond, anélkül hogy kimondaná. Bach és Dosztojevszkij egyebet se tesz. Azaz mégis: gondolatát mondatról mondatra aláveti az anyag ellenpróbájának, egy kézműves alázatával. Innét, hogy amikor a leganyagibb, voltaképpen a legszellemibb. Ebben a bachi értelemben voltál te is: gondolkodó és kézműves. A másik amiről beszélni szeretnék, a szépség radikális megértése és megközelítése volt. Sokszor idézem, mert nem ismerek nálánál pontosabbat. Simone Weil írta: „A szépség labirintus. Sokan elindulnak benne, de feleúton elfáradnak. Csak keveseknek van erejük bejutni a labirintus közepébe. Ott Isten várja, fölfalja és kiokádja őket. Akkor – e választott kevesek – kijönnek a labirintusból, megállnak a labirintus bejáratában, s az arra jövőket szelíden befelé tessékelik.”

Pilinszky János: Ország Lili búcsúztatója (Vigília, 1978)

A Középülettervezési Tanszék építészet és emlékezet viszonyára fókuszáló stúdiója 2023 őszére tematikus Tudományos Diákköri Konferencia szekciót hirdet meg az érdeklődő hallgatók részére.

A TDK szekció kiírás apropója a Kiscelli Múzeum templomterébe 2024-re tervezett Ország Lili kiállítás, melynek kapcsán a művész alkotásainak építészeti interpretációjával foglalkozunk. Ország Lili életművének megismerésével, saját kurátori koncepció alapján az életmű részének, vagy egészének értelmezésével olyan téri installációkat várunk, amelyek egyszerre reflektálnak az erős atmoszférájú templomterre, annak történeti rétegzettségére, valamint a festő művészetére, alkotásaira.

kép (borító): Ország Lili: Labirintus, 20. század - 1975, 49,5x34,5 cm, olaj, papír
kép: A Kiscelli Múzeum templomtere (Kiscelli Múzeum facebook, f: Gehring János)
kép: Turcsány Villó: Inga-hangolás, Kiscelli Múzeum (f: Eörtlzen Nagy Gergely)

TERVEZÉSI HELYSZÍN

A Kiscelli Múzeum épületét eredetileg a Zichy család építtette a 18. században, a trinitárius rend számára fogadalmi felajánlásként szánt kolostort és barokk templomot Johann Entzenhoffer bécsi építész tervezte, építése 1745-ben kezdődött. Az együttes csak rövid ideig töltötte be eredeti rendeltetését, II. József 1783-ban feloszlatta a rendet, a kiürített épületeket pedig kaszárnyaként, katonai kórházként és laktanyaként hasznosították. Az 1890-es évektől 1911-ig üresen állt az épület, amikor Schmidt Miksa vette meg, hogy kastéllá alakítsa át (innen a Schmidt-kastély elnevezés). A gazdag bécsi bútorgyáros végrendeletében az épületeket és a hozzájuk tartozó 15 hektáros parkerdőt a fővárosra hagyta 1935-ben, azzal a kikötéssel, hogy múzeumként és közparkként működjenek tovább. A múzeum kialakítása még a második világháború előtt megtörtént, de a Budapesten zajló harcok súlyos károkat okoztak az épületekben, az 1949-es újrainvitás után pedig nem sokkal az 56-os forradalom óbudai ütközetei miatt került romos állapotba. Mai formájában a hetvenes és nyolcvanas évek állagmegóvó- és felújítási munkái után 1988-ban rendezték meg a kiscelli romtemplomban a Fővárosi Képtár első gyűjteményes kiállítását.

A Budapest Történelmi Múzeum - Fővárosi Képtár - Kiscelli Múzeum különleges atmoszférájú templomtere meghatározó, rengeteg építészeti lehetőséget és kihívást rejtő kiállító helyszíne a fővárosnak. A múzeum és az azt körülvevő park, amely kedvelt kirándulóhely is egyben, meghatározó léptékű, bensőséges hangulatú, különleges időkapozsula a város nyüzsgő életében.

kép: Johann Jacob és Joseph Lidl: Miniatúr látkép a Kiscelli kolostor eredeti tervei szerint, 1750 (forr.: Marlozell és Magyarország - Egy zarándokhely emlékezete)
kép: A Kiscelli Múzeum történelmi ábrázolása (forrás: Óbudai Múzeum)

TERVEZÉSI FELADAT: ORSZÁG LILI KIÁLLÍTÁS

A Kiscelli Múzeum 2024-ben nagyszabású kiállítást tervez Ország Lili (1926-1978) BTM Fővárosi Képtár tulajdonában lévő alkotásaiból (a tervezett kiállítás kurátora Dr. Zsemberyné Árvai Mária, a Bíráló Bizottság tagja). Ország Lili művészete, egész alkotói pályája különösen inspiráló az építészet felől nézve, alkotásaiban rendre a múlt és jelen összefonódását, az egyéni és kollektív emlékezet lenyomatait vizsgálta. Egyes korszakait és meghatározó témáit (korai szürrealizmus és a falak; ikonok és ikonfestészet; városok, romvárosok és temetők; írás, kulturális emlékezet és tipográfia; labirintusok) rendre áthatja az építészet világa. Alkotói módszerei, kísérleti technikái, kollázsai, utazásainak útirajzai, de még mellőzöttsége révén a bábszínházi világba tett kitérői is izgalmas felfedeznivalókat rejtenek számunkra.

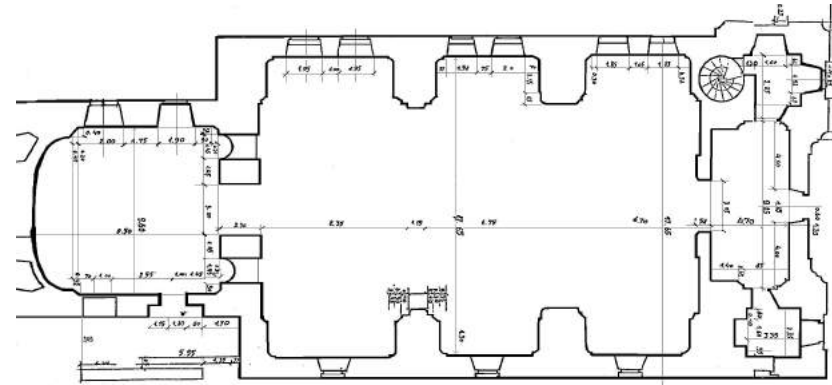
A 2024-es kiállítás előtt lehetőségünk nyílik arra, hogy az építészet felől közelítve tervezzünk kiállítást, installációt a Kiscelli Múzeum karakteres és kiállítótérként rengeteg kihívást jelentő templomterébe. A kurátori koncepció megalkotásakor lehetőség nyílik akár a teljes életmű rendszerezett bemutatására, vagy akár csak egyes művekre és korszakok kiemelésével fókuszáltabb tárlat megteremtésére, de annak a lehetősége is nyitott, hogy az alkotások bemutatása helyett Ország Lili művészetének építészeti átirata és értelmezése szülessen meg a templomtér adottságait kihasználó installáció létrehozásával.

kép: Ország Lili: A Kiscelli Múzeum udvara (Szobor a Kiscelliben, Fehér szobor)
- 1954, 44x18 cm, vászon, olaj

A kiírás célja mind a kiállítótér, mind Ország Lili életművének újragondolása és újraértelmezése. Részletezett kurátori program meghatározása helyett a hallgatók, hallgatói csapatok átfogó javaslatait várjuk az alábbi gondolatindító kérdések mentén:

- Hogyan reagálhat a tervezett kiállítási installáció egyszerre a templomtér múltjának rétegzettségére és Ország Lili művészetére – a tér, vagy a kiállított tárgyak a főszereplők?
- A korábbi Ország Lili kiállításokkal összevetve milyen új értelmezést tud nyújtani a templomtérbe tervezett kiállítás?
- Hogyan fordítható le építészeti nyelvre Ország Lili műveinek a világa, alkotási technikái? Milyen installáció tudja erősíteni a képek értelmezését?
- A kiállítási tárgyaknak milyen sűrűsége, ritkasága, elosztása lehet a legoptimálisabb?
- Milyen építészeti eszközökkel lehet arányos ráfordításokkal megvalósítható, de a teret átlényegítő kiállítási környezetet létrehozni?
- Hol kezdődik a kiállítás? Kiterjedhet-e a tárlat a konkrét kiállítótér tágabb környezetére, a múzeum egyéb tereire? A megérkezés és a távozás látogatói élménye hogyan segíti a befogadást?
- A kiállítás pusztán a távolságtartó befogadásra hív, vagy az interaktivitás lehetőségeit is keresi? A kiállítás mellett egyéb programok és tevékenységek tere is lehet-e a kiállítótér?
- Hogyan hat a templomtér erős atmoszférája a kiállítás tárgyára? Vagy éppen az installáció és a képek hatnak a kiállítótérre?
- Az installáció megtartja a templomtér erős karakterét, felerősíti vagy átlényegíti azt?

kép: A Kiscelli Múzeum templomterének alaprajza
 kép: A Kiscelli Múzeum 1945-ben (forrás: Fortepan 155537)

MAKETT, MINT KIÁLLÍTÁSI TÁRGY

A kiállítótérbe tervezett installációk bemutatásához a kiírás nagy léptékű, 1:50 méretarányú makett elkészítését kéri, a dioráma-szerű makett megtervezése éppúgy a feladat része (lehet szétszedhető, készülhet egyetlen, kiemelt nézőpontra, bemutathatja a megvilágítási viszonyokat, stb...).

A Bíráló Bizottság által kiemelkedő színvonalúnak ítélt pályaművekből, illetve a hozzájuk tartozó makettekből terveink szerint a 2024-es Ország Lili kiállítással párhuzamosan tárlat nyílik a Kiscelli Múzeum szoborcsarnokában. Ennek megfelelően a makettek kivitelezésénél fontos szempont lehet a közérthetőség, valamint a belső világ bemutatásán túl az is, hogy igényes kiállítási tárgyként is megállják a helyüket.

AZ ALKOTÓI MUNKA LEHETSÉGES ELMÉLETI HÁTTERE

Az alkotói feladathoz könnyen kapcsolhatók további, a tervezését segítő, támogató, kiegészítő elméleti kutatási témák. A teljesség igénye nélkül, csak példaként:

- kortárs kiállítás installációk építészeti lehetőségei
- erős karakterű történeti terek, vagy szakrális terek kiállítótérként való hasznosítása a nemzetközi kortárs építészetben
- az építészeti tér szerepének feltárása Ország Lili művészetében
- fény és sötétség – a megvilágítás szerepe kortárs kiállítóterekben

kép: Ország Lili portréja
kép: Ország Lili: A múlt rétegei – 1964, 30x70 cm olaj, papír

LEADANDÓ MUNKARÉSZEK

Formai követelmények:

- álló A1 tablók (maximum 3 db) digitálisan és nyomtatott, 3 mm vastag habkartonra kasírozott formátumban
- tabló rajzos anyagának kivonata a szöveges részekkel összefűzött füzetben és digitálisan (tetszőleges méretben)
- nagyléptékű makett (1:50 léptékben)

Tartalmi követelmények:

- műszaki leírás/esszé (min. 3 gépelt A4 oldal + illusztrációk)
- helyszínrajz a kiállításról (1:200/500/1000)
- alaprajz a tervezéssel érintett területekről (1:100)
- térbeli metszet
- legalább 1 további metszet (1:100)
- legalább 2 makettfotó illetve látványterv
- fontos kiállítási installációs elemek részletterve (1:10/25)

Az absztrakthoz leadott melléklet javasolt tartalma:

- kurátori koncepció, kulcsszavak (akár több alternatíva)
- háttérkutatás dokumentálása
- munkaközi kísérleti makettek fotói

MELLÉKLETEK

Az alábbi mellékletek letölthetőek a "TDK Közép 3+1" Teams csoportban (kód: kkp4vcw):

- 01 Fotódokumentáció (helyszínfotók)
- 02 Felmérési rajzok digitális formátumban
- 03 Archív fotók és történeti térképek
- 04 Ország Lili művészete - digitálisan elérhető szakirodalom
- 05 Ország Lili művészete - digitálisan elérhető alkotások képei
- 06 Biri Balázs és Szabó Levente kiállítás és építészet előadásainak vetített anyaga

kép: *Elmozdul a fal - Mácsai István kiállítása a Kiscelli Múzeumban, 2022*

AJÁNLOTT IRODALOM ÉS LINKEK:

S. Nagy Katalin: Ország Lili nagymonográfia, Arthis Kiadó, 1993

Zsemberyné Árvai Mária: Történelem és emlékezet között – Ország Lili művészete. ELTE Filozófiatudományi Doktori Iskola, 2019 Budapest

Árvai Mária: „Ország Lili itáliai vázlatfüzetei”. Művészettörténeti Értesítő 2013. 1. sz.

Kolozsvári Marianna: Ország Lili kollázsai, Új Tükör, 1991. 9. sz.

Kolozsvári Marianna: "Az eltűnt idő nyomában" – Ország Lili kollázsai. Új Művészet, 1991. 9. sz.

S. Nagy Katalin: Ország Lili labirintusai. Jelenkor, 1989. 5. sz.

S. Nagy Katalin: Dokumentumok Ország Lili életéről, munkásságáról. Ars Hungarica, 1989. 2. sz.

S. Nagy Katalin: Zsidó motívumok Ország Lili festészetében. Múlt és jövő, 1989. 2. sz.

Németh Lajos: Ország Lili. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest, 1974

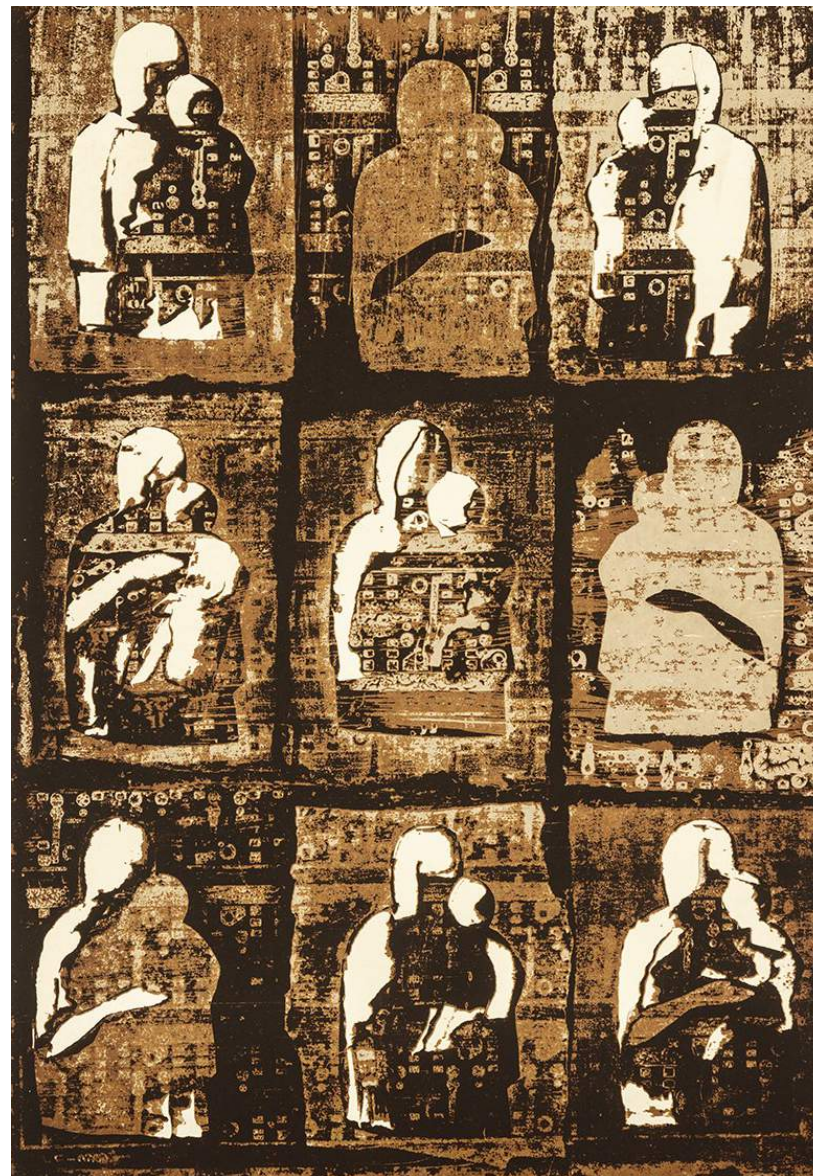
Rozgonyi Iván: A festői művelet megértésétől az analógiáig. Művészet, 1976. 11. sz.

Kolozsvári Marianna (szerk.): Árny a kövön – Ország Lili művészete. Magyar Nemzeti Galéria, Szépművészeti Múzeum, Budapest, 2016

"Nevettetésre és nevetésre vágyom" – Ország Lili elfeledett tévéfelvétele – Fidelio 2022

A Kiscelli Múzeum rövid története és képek az elmúlt évek templomtéri kiállításáiból

kép: Ország Lili: Ikonosztáz – 1978, 49x34 cm, szítanyomat, papír

KIEGÉSZÍTŐ PROGRAMOK, A HELYSZÍN BEJÁRÁSA

A szekció kiírásához kapcsolódóan a tavaszi félév vizsgaidőszakában, illetve az őszi félév elején az alkotást segítő, támogató programokat szervezünk – ezeket a programokat a Középülettervezési Tanszék honlapján hirdetjük, de az online jelentkezési felületen érdeklődőket e-mailben is értesítjük.

Közös bejárást szervezünk a Kiscelli Múzeum munkatársaival az egykori kolostor tereiben (a tervezési helyszín természetesen szabadon bejárható a Kiscelli Múzeum kiállításainak látogatásával is), illetve szeptemberben az egyetemen vendégünk lesz a Bíráló Bizottság két tagja: Dr. Zsemberyné Árvai Mária, a 2024-re tervezett Ország Lili kiállítás kurátora Ország Lili alkotói művészetéről, Demeter Nóra pedig Stúdiójának kiállításokhoz kötődő munkáiról tart előadást.

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG

Kalmár László

Ybl Miklós-díjas építész
Zsuffa és Kalmár Építész Műterem
a Bíráló Bizottság elnöke

Dr. Zsemberyné Árvai Mária

művészettörténész, muzeológus
gyűjteményvezető, Kiscelli Múzeum

Demeter Nóra

építész, a Középülettervezési Tanszék
Támogatói Körének tagja
Demeter Design Stúdió

Bíri Balázs

építész
Hetedik Műterem

kép: Ország Lili: Romváros - 1959, 17x32 cm, kollázs, papír
kép: Ország Lili: Régi város - 1962-68 között, 96x53 cm, olaj, farost

ÜTEMEZÉS

01	Tanszéki TDK-témák meghirdetése, Építészmérnöki Kari TDK évindító előadás	2023. május 17. 17:00 - online
02	Tanszéki TDK-témák bemutató előadása	2023. május 22. 13:15 - K275
03	vezetett bejárás a Kiscelli Múzeumban	2023. június
04	meghívott előadók előadásai a kiíráshoz kötődően (Dr. Zsemberyné Árvai Mária és Demeter Nóra)	2023. szeptember
05	hallgatók jelentkezése TDK Konferenciára (absztrakt beadásával)	2023. szeptember vége
06	TDK dolgozatok beadása	2023. október vége
07	TDK Konferencia, dolgozatok és pályaművek bemutatása Bíráló Bizottsági tagok jelenlétében, értékelés, eredményhirdetés	2023. november

Témavezetőnek választható elsősorban a tanszéki bármely oktatója, meghívott oktatója és doktorandusza (de a Kar bármelyik tervezést oktató oktatója is felkérhető)! Bármilyen felmerülő kérdés esetén a pályázat teljes ideje alatt Kronaveter Péter DLA egyetemi adjunktustól, a tanszék TDK-felelősétől tudtok kérdezni e-mailben (kronaveter.peter@epk.bme.hu)! A hallgatói kérdésekre adott válaszoktól minden pályázót egyaránt értesítünk.

A Középülettervezési Tanszék által meghirdetett TDK-szekciókhoz a kapcsolattartás megkönnyítésére online jelentkezési listát ([TDK Közép jelentkezés 2023](#)) hoztunk létre az érdeklődők számára. Kérjük, itt jelentkezettek mielőbb, kapcsolatfelvétel céljából, de személyesen keressétek a választott konzulnst is.

A kiírás mellékletei megtalálhatók a "TDK Közép 3+1" Teams csoportban (kód: kkp4vcw). A Középülettervezési Tanszék őszi 3+1 TDK szekciójáról részletes tájékoztató előadást tartunk 2023. május 22. hétfőn, 13.15-től, a Tervezőmódszertan előadás keretein belül, a K275 teremben.

Budapest, 2023. május 15.

kép: Ország Lili (Fotó/Forrás: Szépművészeti Múzeum - Magyar Nemzeti Galéria)

